

ПРАВА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СЛУЖБИ СУДОВОЇ ОХОРОНИ

THE RIGHTS OF CIVIL SERVANTS OF THE COURT SECURITY SERVICE

Шевчук О.М., д.ю.н., професор,
професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Статтю присвячено дослідженню змісту та особливостей реалізації прав державних службовців Служби судової охорони як окремого елемента адміністративно-правового статусу. Акцентовано увагу, що правовий статус державного службовця – це передбачена у нормах чинного законодавства сукупність прав, обов'язків, обмежень, їх юридичних гарантій професійної діяльності в залежності від виду служби, яку проходять службовці, їх соціально-правовий захист і особливості юридичної відповідальності. З'ясовано етапи розвитку законодавчих засад проходження служби та початок формування прав державних службовців Служби судової охорони. Встановлено, що права державного службовця Служби судової охорони слід поділити на групи, а саме: (1) основоположні права, які визначені статусом особи як громадянина України; (2) права, які забезпечені загальним статусом державного службовця; (3) права, які врегульовані правовим становищем державного службовця в сфері державної служби; (4) права, яких опосередковано специфікою конкретно-визначених державно-службових відносин у Службі судової охорони. Констатовано, що гарантії державних службовців Служби судової охорони є відповідним способом та умовами реалізації відповідних прав. Запропоновано «права державного службовця Служби судової охорони» розуміти як гарантовані адміністративно-правовою нормою межі можливої або дозволеної поведінки державного службовця Служби судової охорони, що встановлюється для забезпечення публічного інтересу та виконання визначених функцій та завдань Служби судової охорони, пов'язаних із функціонуванням державної служби, її проходженням та припиненням. Розкрито проблеми реалізації прав державного службовця Служби судової охорони під час воєнного стану. Запропоновано зміни в національне законодавство щодо захисту суддів під час воєнного стану при проведенні евакуаційних заходів, які знаходяться у районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають у тимчасовій окупації, чи в оточенні (блокуванні). Зроблено один із висновків, що адміністративно-правовий статус державного службовця Служби судової охорони характеризує його місце, яке він займає в системі органів публічного адміністрування, а також державний службовець цієї Служби є суб'єктом адміністративного права, виступає реальним учасником публічно-правових відносин.

Ключові слова: верховенство права, адміністративне судочинство, права державних службовців, судова система, воєнний стан в Україні, державна служба, Служба судової охорони, адміністративно-правове регулювання, адміністративно-правовий статус, судовий захист.

The article is devoted to the study of the content and features of the implementation of the rights of civil servants of the Court Security Service as a separate element of the administrative and legal status. It is emphasized that the legal status of a civil servant is a set of rights, obligations, restrictions, their legal guarantees of professional activity, provided for in the norms of the current legislation, depending on the type of service that employees undergo, their social and legal protection and features of legal responsibility. The stages of development of the legislative foundations for the service and the beginning of the formation of the rights of civil servants of the Court Security Service are clarified. It has been established that the rights of a civil servant of the Court Security Service should be divided into groups, namely: (1) fundamental rights determined by the status of a person as a citizen of Ukraine; (2) rights secured by the general status of a civil servant; (3) the rights regulated by the legal status of a civil servant in the field of public service; (4) rights mediated by the specifics of specific public-service relations in the Court Security Service. It was stated that the guarantees of civil servants of the Court Security Service in the appropriate way and conditions for the implementation of the relevant rights. It is proposed to understand the «rights of a civil servant of the Court Security Service» as guaranteed by the administrative-legal norm of the boundaries of the possible or permitted behavior of a civil servant of the Court Security Service, established to ensure the public interest and perform certain functions and tasks of the Court Security Service related to the functioning of the public service, its passage and termination. The problems of realization of the rights of a civil servant of the Judicial Security Service during martial law are revealed. Changes are proposed to the national legislation on the protection of judges during evacuation activities located in areas of military (combat) operations or in temporary occupation or encirclement (blockade). One of the conclusions is made that the administrative and legal status of a civil servant of the Court Security Service characterizes his place, which he occupies in the system of public administration bodies, and that a civil servant of this Service is a subject of administrative law, acts as a real participant in public law relations.

Key words: rule of law, administrative proceedings, rights of civil servants, judicial system, martial law in Ukraine, civil service, Court Security Service, administrative and legal regulation, administrative and legal status, judicial protection.

Постановка проблеми. Проблематика реалізації прав державних службовців Служби судової охорони є актуальною з огляду на докорінні зміни, які відбуваються у всіх сферах суспільного життя, та насамперед у сфері державно-службових відносин. У Законі України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що підтримання громадського порядку в суді, припинення проявів неповаги до суду, а також охорону приміщень суду, органів та установ системи правосуддя, виконання функцій щодо державного забезпечення особистої безпеки суддів та членів їхніх сімей, працівників суду, забезпечення у суді безпеки учасників судового процесу здійснює Служба судової охорони (ст.160) [1]. Вагомий науковий внесок у розробку засад правового статусу державного службовця було зроблено такими вченими, як: В.Б. Авер'янов, Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, М.І. Іншин, Т.О. Коломоєць та ін. В цей же час, окремі науковці звернули свою увагу на певні особливості реалізації права державних службовців в межах більш загального розуміння цієї категорії адміністративної науки. Так, Єрмак О.О. (2020) досліджував специфіку реалізації прав державних службовців

правоохоронних органів як елемент адміністративно-правового статусу [2], Іншин М.І. (2006) звернув увагу на визначені поняття та встановлені елементів правового статусу державного службовця органів внутрішніх справ [3]. Зокрема, І. В. Петришак (2020) досліджував правовий статус судових органів як суб'єкти державного захисту [4] та ін. Однак питання реалізації прав державних службовців Служби судової охорони як важливого елементу адміністративно-правового статусу, їх видів та встановлення проблемних питань їх реалізації та напрямків удосконалення законодавства з досліджуваних питань залишилось поза увагою вчених-адміністративістів. Вищевказане підкреслює актуальність і наукову новизну роботи.

Мета статті – вивчення змісту та особливостей реалізації прав державних службовців Служби судової охорони як окремого елемента адміністративно-правового статусу.

Виклад основного матеріалу. Служба судової охорони є державним органом у системі правосуддя для забезпечення охорони та підтримання громадського порядку в судах [1]. До працівників Служби судової охорони належать: (1) особи, яким присвоєно спеціальні

звання співробітників Служби судової охорони; (2) державні службовці; (3) особи, які уклали трудовий договір із Службою судової охорони (ст. 162¹ Закон України «Про судоустрій та статус суддів») Голові Служби надаються повноваження керівника державної служби в Службі судової охорони, а начальникам територіальних управлінь – у територіальних підрозділах Служби [1]. Отже, окрема категорія працівників Служби судової охорони мають статус державного службовця.

Стосовно початку формування Службу судової охорони цей відлік починається із 4 квітня 2019 року, коли Вища рада правосуддя своїм Рішенням затвердила Положення про Службу судової охорони, чим розпочала створення цього державного органу з правоохоронними функціями [5]. У вересні 2020 року в зв'язку, з тим Міністерство освіти і науки України видало ліцензію Територіальному управлінню Служби судової охорони у Вінницькій області на провадження освітньої діяльності за спеціальністю «Охоронець» та «Охоронець» було відкрито перший Навчальний центр Служби судової охорони [5]. Указом Президента України від 6 жовтня 2021 року № 508/2021 затверджено символіку Служби судової охорони [6].

З аналізу Рішення Вищої ради правосуддя 18.11.2021 року № 2236/0/15-21 «Про затвердження Змін до Положення про проходження служби співробітниками Служби судової охорони» [7] та Закону України від 27.04.2021 р. № 1417-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [1] та деяких законів України щодо врегулювання окремих питань правового статусу працівників Служби судової охорони» можна визначити окремі особливості становлення законодавчих засад проходження служби у Службі судової охорони, зокрема: утворення державної служби у Службі судової охорони та її територіальних підрозділах [8]; поширення дії Дисциплінарного статуту Національної поліції України на співробітників судової охорони; створення можливості співробітникам Служби судової охорони для захисту своїх прав та законних інтересів утворювати професійні об'єднання та професійні спілки відповідно до Закону «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності».

Також Законом України від 27.04.2021 р. № 1417-IX «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо врегулювання окремих питань правового статусу працівників Служби судової охорони» також внесені зміни до низки інших законодавчих актів, а саме: до Закону України «Про державну службу» – щодо надання Голові Служби повноважень керівника державної служби у Службі судової охорони, а начальникам територіальних підрозділів – у територіальних підрозділах Служби; до Закону України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» – щодо особливостей застосування у Службі судової охорони; до Закону України «Про матеріальну відповідальність військовослужбовців та прирівняних до них осіб за шкоду, завдану державі» – щодо поширення його дії на співробітників Служби судової охорони; до Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» – щодо поширення на співробітників Служби судової охорони особливого порядку військового обліку, встановленого для поліцейських, осіб начальницького та рядового складу МВС України; до Дисциплінарного статуту Національної поліції України, затвердженого Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» щодо поширення його дії на співробітників Служби судової охорони [9]. Отже, на службовців які займають посади державних службовців у Службі судової охорони поширюється дія Закону України «Про державну службу». Крім того, посади державних службовців Служби судової охорони відносяться до відповідних категорій посад державної служби в порядку, встановленому законодавством.

Правовий статус державного службовця – це передбачена у нормах чинного законодавства сукупність прав, обов'язків, обмежень, їх юридичних гарантій професійної діяльності в залежності від виду служби, яку проходять службовці, їх соціально-правовий захист і особливості юридичної відповідальності [10, с. 189], [11, с. 139-140]. Існує наукова позиція, М.І. Іншин якої є прихильником, що державні службовці наділені ще так званним спеціальним статусом державного службовця. Мова йде про визначення актами спеціального законодавства положень, що покликані регулювати правовий статус окремих категорій державних службовців. Мова йде про закріплення окремими нормативно-правовими актами окремих, додаткових прав, обов'язків та гарантій діяльності державних службовців [12, с.30-35]. Тобто, права державних службовців Служби судової охорони є важливим елементом в структурі їх адміністративно-правового статусу.

Права державних службовців Служби судової охорони як складова повноважень Служби судової охорони та способи їх виконання визначені главою 4 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» [1]. У своїй діяльності Служба судової охорони керується Конституцією України, міжнародними договорами України, Законом України «Про судоустрій і статус суддів» та іншими законами України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами. Відмітимо, що у 22 грудні 2021 року, перші державні службовці Служби судової охорони урочисто склали Присягу державного службовця [13]. Права державного службовця Служби судової охорони можуть бути закріплені в посадовій інструкції, положеннях про Службу, у трудовому договорі, в угодах, у ст. 7 Закону України «Про державну службу», а також у Законах України «Про судоустрій і статус суддів», та інших актах законодавства. При цьому, найбільш детально права державного службовця Служби судової охорони визначені в посадовій інструкції, положенні, наказах про розподіл повноважень між заступниками керівника Служби судової охорони. Так, Вища рада правосуддя України рішенням від 4 квітня 2019 року № 1052/0/15-19 затвердила Положення про проходження служби співробітниками Служби судової охорони [9] у розділі II за назвою «Права, обов'язки і відповідальність» в якому співробітники Служби судової охорони користуються правами і виконують службові обов'язки відповідно до законодавства та цього Положення, а у розділі XIII указано на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків при проходженні служби.

В наукових джерелах адміністративно-правової тематики не визначено поняття «права державних службовців Служби судової охорони», також немає його у нормативно-правових актах. З метою встановлення змісту цієї категорії з акцентуємо увагу його структурних елементів. Так, у Словнику української мови значень указується, що термін «права» – це обумовлена певними обставинами підстава, здатність, можливість робити, чинити що-небудь, користуватися чим-небудь [14]. Дефініція «права» – це можливість вчиняти дії чи бездіяльність під час проходження державної служби. Таке розуміння категорії «права» передбачено у Порядку розроблення посадових інструкцій державних службовців категорій «Б» та «В», який затверджено наказом Національного агентства України з питань державної служби 11.09.2019 р. №172-19 [15]. У ст 1. Закону України «Про державну службу» державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби [16].

Тобто, до категорії державних службовців відносяться особи, на яких покладається безпосереднє виконання функцій держави на відповідній території, у конкретному державному органі. Так,

«права державного службовця як суб'єкта конкретно-визначених державно-службових відносин» окремі вчені розуміють як гарантована правом і законом міра можливої або дозволеної поведінки державного службовця, яка встановлюється для задоволення приватних інтересів та забезпечується державою під час його участі в суспільних відносинах, пов'язаних із функціонуванням державної служби, її проходженням та припиненням [17, с. 131].

Єдиної класифікації прав державних службовців в наукових джерелах немає. Одні дослідники вказують, що передбачені Законом України «Про державну службу» права державного службовця можна поділити на три категорії: (1) права, які забезпечують розуміння службовцями свого правового статусу та його правовий захист; (2) права, які сприяють безпосередньому виконанню службових обов'язків; (3) права, які сприяють посиленню посадової активності державного службовця, реалізації його конституційних прав і свобод, які забезпечують соціальні гарантії державного службовця. Інші пропонують класифікувати права державного службовця на (1) загальні права та (2) спеціальні права [19, с.178], або серед структурних елементів правового статусу державного службовця, виділяють такі групи прав як загальні та особливі (основні, неосновні або додаткові), а також обов'язки та обмеження, гарантії, економічне забезпечення та відповідальність [3, с.45]. З нашої точки зору, до прав державного службовця Служби судової охорони слід віднести, а саме: (1) основоположні права, яких опосередковано статусом особи як громадянина України; (2) права, яких опосередковано загальним статусом державного службовця; (3) права, яких опосередковано правовим становищем державного службовця в сфері державної служби; (4) права, яких опосередковано специфікою конкретно-визначених державно-службових відносин у Службі судової охорони.

Розглянемо окремі із них. Зокрема, до першої групи прав державного службовця Служби судової охорони слід віднести основоположні права, яких опосередковано статусом особи як громадянина України. Так, у Конституції України гарантується державному службовцю, як і для всіх громадян України, такі права: (1) на повагу до його гідності (ст. 28); (2) на свободу та особисту недоторканність (ст. 29); (3) на недоторканність житла (ст. 30); інші права, які визначені статтями [19]. До групи прав, які опосередковані загальним статусом державного службовця пропонуємо віднести наступні права державного службовця Служби судової охорони, зокрема: (1) право на належні для роботи умови служби; (2) право на належне матеріально-технічне забезпечення; (3) право на оплату праці залежно від займаної посади державної служби, результатів службової діяльності у Службі судової охорони, (4) право на отримання стажу державної служби та рангу державного службовця Служби судової охорони; (5) право на відпустку, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону; (6) право на просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання посадових обов'язків державного службовця Служби судової охорони; (7) брати участь у роботі професійних об'єднань та професійних спілках мають право також державні службовці Служби судової охорони відповідно до Закону «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності та інші».

Щодо права державних службовців, яких опосередковано специфікою конкретно-визначених державно-службових відносин у Службі судової охорони слід вказати, що Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [1] як спеціального Закону щодо реалізації прав державних службовців Служби судової охорони визначено

Главою 4. «Служби судової охорони». Зокрема у статті цього Закону вказано, що у Службі судової охорони та її державних службовців для здійснення покладених на них повноважень надається право: (1) використовувати інформаційні ресурси в порядку, установленому для Національної поліції України Законом України «Про Національну поліцію», одержувати в установленому порядку від керівників органів державної влади України, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності за письмовим запитом Голови Служби відомості, необхідні для здійснення покладених на Службу повноважень; (2) вживати заходів з метою запобігання протиправним посяганням на суддів, членів їхніх сімей, працівників суду; (3) залучати за погодженням з керівниками правоохоронних та інших державних органів їх працівників, співробітників, військовослужбовців, технічні та інші засоби; (4) застосовувати зброю, заходи фізичного впливу та спеціальні засоби в порядку та випадках, визначених законами України «Про Національну поліцію» та «Про охоронну діяльність» та ін. [1].

Права державних службовців Служби судової охорони слід відмежовувати від категорії гарантії державних службовців Служби судової охорони. Гарантії державних службовців Служби судової охорони є відповідним способом та умовами реалізації відповідних прав. Гарантії державних службовців Служби судової охорони врегульовано нормами Конституції [19], Законом України «Про судоустрій і статус суддів» [1], Законом України «Про державну службу» [16], угодами, договорами, та іншими актами законодавства. Законом України «Про державну службу» [16] визначено загальні гарантії, дія яких розповсюджується на всіх державних службовців, у тому числі державних службовців Служби судової охорони. Важливим аспектом у адміністративно-правовому забезпеченні гарантії державного службовця Служби судової охорони відображено в наявності у нього права на державний захист, умови якого визначено Законом України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів».

Слід також, у даній роботі звернути увагу на особливості проблем реалізації прав державного службовця Служби судової охорони під час воєнного стану. Відповідно до статті 26 Закону України «Про правовий режим воєнного стану» правосуддя на території, на якій уведено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи припинення будь-яких форм судочинства забороняється [20]. 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан, причиною чому стала військова агресія російської федерації проти України. В умовах воєнного стану конституційне право людини на судовий захист не може бути обмеженим. У разі загрози життю, здоров'ю та безпеці відвідувачів суду, працівників апарату суду, суддів оперативно приймаються рішення про тимчасове зупинення здійснення судочинства певним судом [21].

Верховна Рада України 03.03.2022 року прийняла Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів» №2112-IX, яким передбачено, під час воєнного стану, робота суду може бути припинена з одночасним визначенням іншого суду, який буде здійснювати правосуддя на території суду, що призупинив діяльність та який найбільш територіально наближений до суду, роботу якого припинено [22]. Так було визначено перелік, який налічував 121 суд у різних областях України, територіальну підсудність яких було змінено у зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя під час воєнного стану. Зокрема, у зв'язку військовими діями робота суду може бути припинена з одночасним визначенням іншого суду, який буде здійснювати правосуддя на території суду, що призупинив діяльність та який найбільш територіально наближений до суду, роботу якого припинено тільки

розпорядженням Голови Верховного Суду. Рада Суддів України рекомендувала судам зосередитись виключно на проведенні невідкладних судових розглядів (взяття під варту, продовження строків тримання під вартою). Інші категорії справ, які не є невідкладними, рекомендовано розглядати лише за наявності письмової згоди на це усіх учасників судового провадження. Також, актуальними залишаються питання безпеки суддів, які перебувають на тимчасово непідконтрольних територіях України [23]. В зв'язку з цим на окремих співробітників Служби судової охорони покладаються повноваження щодо проведення евакуаційних заходів з метою захисту суддів, які знаходяться у районах проведення воєнних (бойових) дій, або які перебувають у тимчасовій окупації, чи в оточенні (блокуванні), які повинні бути чітко прописані Законі України «Про судоустрій і статус суддів».

Висновок. Служба судової охорони яка є державним органом у системі правосуддя забезпечує охорону та підтримання громадського порядку в судах є підзвітна Вищій раді правосуддя та підконтрольна Державній судовій адміністрації України. Адміністративно-правовий статус державного службовця Служби судової охорони характеризує його місце, яке він займає в системі органів публічного адміністрування. Державний службовець Служби судової охорони є суб'єктом адміністративного права, виступає реальним учасником публічно-правових відносин. Права державного службовця Служби судової

охорони – це гарантовані адміністративно-правовою нормою межі можливої або дозволеної поведінки державного службовця Служби судової охорони, що встановлюється для забезпечення публічного інтересу та виконання визначених функцій та завдань Служби судової охорони, пов'язаних із функціонуванням державної служби, її проходженням та припиненням. До прав державного службовця Служби судової охорони слід віднести: (1) основоположні права, яких опосередковано статусом особи як громадянина України; (2) права, яких опосередковано загальним статусом державного службовця; (3) права, яких опосередковано правовим становищем державного службовця в сфері державної служби; (4) права, яких опосередковано специфікою конкретно-визначених державно-службових відносин Служби судової охорони. Крім того, в умовах воєнного стану конституційне право людини на судовий захист не може бути обмеженим. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється. Важливість і велике коло суспільних відносин, у межах яких здійснюється права державного службовця Служби судової охорони, й розвиток елементів механізму їх адміністративно-правового регулювання потребують здійснення подальших досліджень цієї проблематики. Зокрема, щодо реалізації права державних службовців Служби судової охорони щодо захисту суддів при проведенні евакуаційних заходів в умовах воєнного стану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545.
2. Єрмак О.О. Права державних службовців правоохоронних органів як елемент адміністративно-правового статусу. *Юрид. наук. електрон. журнал*. 2020. № 4. С. 428–232.
3. Іншин М.І. Поняття та елементи статусу державного службовця органів внутрішніх справ. *Форум права*. 2006. № 6. С. 45-50. URL: <http://www.center-social-law.com/bitstream/123456789/55/1/69.pdf>
4. Петришак І. В. Судові органи як суб'єкти державного захисту. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 6 (35). С. 139–143. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/706>
5. Положення про Службу судової охорони: Рішення Вищої ради правосуддя від 04.04.2019 р. № 1051/0/15-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1051910-19#Text>
6. При Службі судової охорони створено навчальний центр URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pri-sluzhbi-sudovoyi-ohoroni-stvoreno-navchalny-centr.html>
7. Про символіку Служби судової охорони: Указом Президента України від 6 жовтня 2021 року № 508/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/508/2021#Text>
8. Про затвердження Змін до Положення про проходження служби співробітниками Служби судової охорони: Рішення Вищої ради правосуддя 18.11.2021 р. № 2236/0/15-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1052910-19#n13>
9. Про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та деяких законів України щодо врегулювання окремих питань правового статусу працівників Служби судової охорони: Закон України від 27.04.2021 р. № 1417-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1417-20#Text>
10. Гришук А.Б. Поняття та особливості окремих елементів правового статусу державного службовця в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. № 67. С. 185-189.
11. Костюк В. Л., Воробійова І. Б. Засади правового статусу державного службовця: науково-теоретичний аспект. *Публічне право*. 2018. № 1. С. 134-142. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pp_2018_1_18.
12. Іншин М.І. Проблеми правового регулювання праці державних службовців України: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.05. М.І. К., 2005. 39 с.
13. У Службі судової охорони з'явилися перші державні службовці. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/pershi-derzhavni-sluzhbovcis-sluzhbi-sudovo000000yi-ohoroni-sklali-prisyagu.html> (дата звернення: 11.10.2022)
14. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980 pp.). URL: <http://sum.in.ua/s/posada> (дата звернення: 11.10.2022)
15. Порядок розроблення посадових інструкцій державних службовців категорій «Б» та «В»: Наказ Національного агентства України з питань державної служби від 11.09.2019 р. № 172-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1077-19/ed20190911#n22>
16. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 4. Ст.43.
17. Стець О. М. Характеристика основних прав державного службовця як суб'єкта державно-службових правовідносин. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1(26). Том 2. С.129-133.
18. Васильківська В. Теоретико-правова характеристика прав державного службовця. 2018. http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2018/1/part_2/39.pdf
19. Конституція України: Закон України від 28. 06. 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
20. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. ст. 250.
21. Особливості здійснення правосуддя на території, на якій введено воєнний стан: URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1261727>
22. Про внесення зміни до частини сьомої статті 147 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо визначення територіальної підсудності судових справ: Закон України від 03.03.2022 р. № 2112-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2112-20/card2#Card/>
23. Прохоренко Ю. (2022) Судовий захист під час воєнного стану. URL: <https://www.legalalliance.com.ua/novini/sudovij-zahist-v-umovah-voennogo-stanu/>